

بزووتنه وهی شوږشگيرانهی کوردستان له نيوان دوو

سياست و ستراتيجی جياوژدا

ئيمه زور جاري تريس جه ختمان له سره ئه وه كردوته وه كه بزووتنه وهی شوږشگيرانهی کوردستان به هيممهت و له خو بووردویي كومه لانی خه لك و به به شداریی راسته و خوئی چینی چه وساوهی کوردستان پیی ناو ته قوناغیكي نوپوه. جيكه وتنی كريكارانى پيشپرهو و وشيار و روناكيرانى شوږشگير و سوسياليست له رابه رى كردنى هه لسوكه وته جه ماوه ريه كانى ناو بزووتنه وهی کوردستان له شوینی كار و ژيانى ئه م خه لكه وه ك روژی جيهانى كريكار، روژی جيهانى ژن و 16ى كه لاويژ ئالوگورپيكي گرنگى روپه پيش به حيساب دیت. له ناودلی ئه م هه لومه رجه دا ئيمه شاهيدین كه چین وتويژه كومه لایه تيه كانى ناو ئه م بزووتنه وهیه، هه ركاميان بو به رژه وهندى دياريكراوى خويان تیده كوئن.

بو حيزبه ناسيوناليسته كانى کوردستان ئامانجى رزگارى نه ته وهیي جيگه ی خوئی داوه به هه ولدان بو به رژه وهندى ريبه ران و حيزبه كانيان. هه ر ئه وهنده به شوین دروشمه كانى نه ته وهیيان دا ده چن كه خزمه ت بكات به نزيك بونه وهی حيزبه كانيان له ده سه لات. له دريژهى ئه و مه يل و بو چوونه شدا كومه ليك روناكبير و خوینده وارى سه ربه خوئی كوردیش هه ن كه له ژير ناوى پيوستى ليراليزه بوونى بى نه ته وهیي، ته بليغ بو ديموكراسيى غه ربى وه ك ته نيا ريگا چاره بو نه جاتى نه ته وه كه يان له چه وسانه وه و نابره ريه سياسيه كومه لایه تيه كان ده كه ن و پيشيان وايه ئيشكال له ناوشيارى خه لكه وهیه كه قسه و سياسه ته كانى ئه وان به جیددى وهرناگيرين.

به لام هه لوپستى حيزبه ناسيوناليسته كان و ليراله كانى كورد بى بنه ما نييه و ريشه ی چينايه تى خوئی هه یه. چين و تويژه كومه لایه تيه كانى کوردستان له گه ل ئه وه شدا كه هه ركامه يان به جوړيك هه ست به سسته مى نه ته وایه تى ده كه ن به رژه وهندى ماددى و واقعى جياوازيان هه یه. سه رمایه دارى كورد به رژه وهندى دريژ خايه ن و چينايه تى خوئی له گه ل نه زم و جيگير بوونى سيسته مى سه رمایه دارى، كه سيسته ميكي فه را نه ته وهیي به دى ده كا و خه لكى تريس له جه رگه ی ئه و بزووتنه وهیه دا نان و نازادى و ولاتيان ده وى.

بوپه ئيستا بروبو چوونى ناسيوناليستي، به كرده وه كه وتوته ژيرگوشار و ته ئسیرى سياسى و كومه لایه تى دوو ره وتى به ته وارى جياواز له يه كه هه ركامه به نوبه ی خوئی كارى بو ده كا. ليراليزمى راست و بوژوايى

و رادیکالیزمی چهپ و کارگه‌ری. هه‌ر کام له‌م دوو ره‌وته له‌ ئاستی جیهانیدا له‌ هه‌ولی دۆزینه‌وه‌ی هاوپه‌یمانی خۆیان‌دان و له‌ ئاستی کوردستانیش دا هه‌ولده‌ده‌ن به‌ پیگه‌ی کۆمه‌لایه‌تی خۆیان پشت ئه‌ستور بن.

ده‌وله‌تانی سه‌رمایه‌داریی روژئاوا و لیبرالیزه‌ کردنی کیشی‌ه‌ی کورد

گه‌مه‌ی سه‌رمایه‌داریی جیهانیی به‌کیشی‌ه‌ی کورده‌، به‌ پیچه‌وانه‌ی خوشباوه‌ری ولیکدانه‌وه‌ی نادروست وقه‌ولی ناراستی ئه‌حزابی ناسیونالیستی کوردی، له‌ سه‌رده‌می ئیستادا ئه‌وده‌وله‌ تانه‌ نایانه‌وی چاره‌سه‌ری کیشی‌ه‌ی کورد به‌ نیو‌وله‌سه‌ر حیسابی ئه‌وان ته‌واو بی و له‌ کاری دۆزینه‌وه‌ی هاوپه‌یمانی جیهانی دا به‌ پیچه‌وانه‌ی ئیدعاکانیان زۆر سه‌رکه‌وتو نین.

له‌ماوه‌ی دووسی ده‌یه‌ی رابوردودا و به‌ تایبه‌ت پاش له‌ به‌ریه‌ک ترازانی یه‌کیه‌تی سوڤیه‌تی پیشوو، یه‌کجه‌مه‌سه‌ر بوونه‌وه‌ی جیهان به‌ سه‌رکردایه‌تی ئه‌مریکا، ره‌وتی روداو‌ه‌کان ئه‌وه‌مان پیده‌لین که، ده‌وله‌تانی روژئاوا، له‌ سه‌ره‌ویان ئه‌مریکا نه‌یانویستوه‌ سیاسه‌تی دیفاع له‌ ناسیونالیزمی کورد و حیزبه‌کانیان له‌ به‌راره‌ر ده‌وله‌تانی په‌یوه‌ندی‌دار بگره‌ پیش.

دیاره‌ده‌ وه‌وکاری خۆلادان له‌ وه‌لامدانه‌وه‌ی واقعیی به‌ کیشی‌ه‌ی کورد له‌ ژیرناوی لیبرالیزه‌ کردنی ئه‌م بزوتنه‌وه‌یه‌دا هاوکات له‌ لایان حیزبه‌ ناسیونالیسته‌کانی کوردستان و ده‌وله‌تانی روژئاواوه‌ پشتگیری لیده‌کری. هیندیک فاکتۆری گرنگ له‌ وابه‌ته‌وه‌ هه‌ن که‌ لی‌رده‌دا وه‌بیر هی‌نانه‌وه‌یان پیویسته‌:

ئه‌لف: هاتنه‌ سه‌رکاری کۆماری ئیسلامی ئی‌ران له‌ سالی 1357ی هه‌تاویدا و قه‌بول نه‌کردنی بچووکتیرین مافه‌ ئینسانی و دیموکراتیکه‌کان، به‌ مافی ره‌وای میله‌ته‌ی کوردیشه‌وه‌ و پیشیلکردنیان له‌ لایه‌ن ئه‌م رژیمه‌وه‌ یه‌ک له‌ و نمونه‌ زه‌قانه‌یه‌. له‌ و ماوه‌یه‌دا به‌ دریزایی ته‌مه‌ن و ده‌سه‌لاتی ره‌شی کۆماری ئیسلامی له‌ ئی‌ران خه‌لکی شو‌رپشکی‌ری کوردستان به‌ شیوه‌ی جو‌راوجۆر و بی‌پسانه‌وه‌ خه‌ریکی خه‌بات و تیکۆشان بوون و له‌ و ریگایه‌دا قوربانییان داوه‌ و به‌مجۆره‌ له‌مه‌یداندا بوونی خۆیان به‌ دۆست و دوژمنانیان سه‌لماندوه‌. به‌لام هیچ هه‌ولیکی جیددی به‌ مه‌به‌ستی یارمه‌تی له‌ لایه‌ن ده‌وله‌تانی روژئاواوه‌ که‌ خاوه‌نی ده‌سه‌لاتن و لایه‌نگرانیان به‌ده‌مراسه‌ت و سه‌رده‌مداری دیموکراسیان ده‌زانن، نه‌بینراوه‌. به‌لکو به‌ پیچه‌وانه‌وه‌ له‌ ریگای ئه‌حزابی خوش‌باوه‌ری کوردستانی لایه‌نگری پروژهی ئه‌مریکا له‌ ناوچه‌که‌ به‌ شیوه‌یه‌کی هه‌له‌په‌ره‌ستانه‌ خه‌ریکی که‌لک وه‌رگرتن له‌ کال و کرچی سیاسی ناو بزوتنه‌وه‌ی کوردستان بوون. ته‌نانه‌ت تا ئیستا هه‌ولیک بو‌ریکخستن و یه‌کده‌نگ کردنی ئه‌م حیزبانه‌ که‌ جیاوازییه‌کی سیاسی ئه‌وتۆش له‌ به‌ینیاندا به‌ دی‌ناکری له‌ خۆیان نیشان نه‌داوه‌ و هه‌ر له‌ دووره‌وه‌ سه‌یری کیشه‌کانیان ده‌که‌ن و له‌ گه‌ل هه‌رکامیشیان به‌ جیا ژیر به‌ ژیر سیاسته‌کانی خۆیان ده‌به‌نه‌ پیش.

بیگومان ئه وه نیشانهی ئه وهیه که بۆدهوله تانی سه رمایه داریی روژ ئاوا و له سه ره وهی هه مو ان بۆ ده وله تی ئه مریکا، که شاهیدی هه موو ئه و سیاست و کرده وه دژی ئینسانی و نادیموکراتیانهی کوماری ئیسلامی و هه موو ئه و خه بات و موباره زه یه، که کو مه لانی خه لکی کوردستان له پینا و گه یشتن به مافی خویاندا کردویانه، ئیستاش هه ر حکومه تی سه رمایه داریی ئیران دوستی دواروژ به حیساب دی نه ک میلله تی کورد و حیزبه کوردستانیه کان که ئیستاش به شیوه یه کی یه ک لایه نه هه رکام خویان هاوپه یمانی ئه مریکا به حیساب دینن.

ب : هه رچه ند خه بات و تیگوشانی گه لی کورد له عیراق بۆ رزگاریی له سته م و چه وسانه وه، ته نیا نه به سترا وه ته وه به سه رده می ئیستا و ده گه رپه وه بۆ سه ره تاکانی دامه زرانی ولاتی عیراق، که به ردی بناغه کهی دستکردی ده وله تانی روژئاوای پاش شه پری یه که می جیهانی بوو، که بنچینه ی له سه ر به رژه وه ندیی خویان پیکهات. به لام هه لومه رجیک که له ده ورانی ده سه لاتی حیزبی به عس و سه دام حسین دا شاهیدی بووین تایبه تمه ندیی خوی هه یه. جیهان له م ده ورانه دا له لایه که وه شاهیدی کرده وهی دیکتاتورییه کی وه ک سه دام بووه، که ئه نفال، کیمیا باران و جینۆسایدی گه لی کورد به شیک له به ره می ژیا نی ئه و حکومه ته بووه. له لایه کی تریشه وه خه لکی سته مدیده و نارازی عیراق و به تایبه تیش میلله تی کورد بووه، که سه ره پای هه موو سه ختی و دژواریه کی که له باری ماددی و مه عنه ویه وه به توشیا نه وه بووه، ده ست به رداری خه بات و تیگوشان له پینا و ئازادی و رزگاریی یه کجاری خویاندا نه بوون.

هیشتا گه لی کورد هه روا له ژیر سته مکاریی ده وله تی مه رکه زی عیراقدا بوو که دوست و پشتیوانی دوینیی رژیم سهدام له لیباسی دوژمنی تازه دا ده رکه وت. له ریکه وتی 2003/5/17 دا کاره ساتی هیرشنی نیزامی ئه مریکا بۆ سه ر عیراق وه ک سه کو یه ک به مه به سستی داگیرکردنی ناوچه ی پر نه وتی روژه له لاتی ناوه پرست و داسه پاندنی سه ره له نووی هه یه مه نه و هیژمونی ده سه لاتی ئه مریکا به سه ر ناوچه که دا که لکی لی وهرگیرا. پیویسته بگوتری که هاوپه یمانی ئه و کاتی ئه مریکا بۆ هیرشنی نیزامی کردنه سه ر عیراق له گشت ناوچه که به ته نیا له کوردستان بوو ته نانه ت حکومه تی تورکیه و هه موو ئوپوزیسیونی عیرا قیشتی به ته واوی له خو نه ده گرت. هه ربویه ش چاوه پروانیی حیزبهکانی کوردستانی له حزوری ئه مریکا له مه نتقه ئه وه نه بوو که ئیستا به کرده وه هه یه. ئه وکات چاوه پروانیی ساغ بوونه وهی کوردستانیکی ئازاد و پان و به ریخته له ئیستا، که کیشهی که رکوک و ناوچهکانی ژیرده سه لاتی ده وله تی مه رکه زی تییدا چاره سه ر کرابی و ژیا ن و ناسایشی یه کسان بۆ هه موو دانیشتیوانی دابین کرابی، مزگینی ده درا و ته بلیغ ده کرا.

ج : ئه م چاوپوشی و بیده نگیا نه ی ده وله تانی روژئاوا سه باره ت به مه سه له ی کورد که له سه ره وه باسیان کرا، رو له بزووتنه وهی کوردستان له تورکیه ش به رپوه چووه. سیاسه تی روژیک موخالفه ت و روژیک چرای سه وز نیشاندان به ده وله تی تورکیه له مه ر په یوه سته بوونی ئه م ولاته به یه کییتی ئوروپاوه نابی و ناتوانی هاوکاریی و

هاو دەنگیەکانیان بە دولەتی شیۆه فاشیستی تورکیە بۆ سەر خەلکی کورد لەم ولاتە بشاریتهوه. جیکردنەوهی پ. ک. ک. لە لیستی دەستکرد و بە ترۆریست ناساندنی و دەستگیری گوماناییی عەبدوللا ئۆجەلان ریبەری ئەم حیزبە لە سالی 1999 زاینییدا ئەوه نیه بۆ کەس شاراو و جیسی گومان بن. ئیستاش هاوکاریی جۆراو جۆری ئەمریکا و بیدەنگی ئوروا سەبارەت بە هیرش بۆ سەر قەندیلی ژیر دەسلاتی حکومەتی هەریم و بەرگری کردن لە چالاکیی قانونیی حزبیکی کوردیی ناسراو بە د. ت. پ. کە پێشتر هەر لە لایەن خویانەوه بە هیوا و مەبەستی بە لاریدا بردنی مەسەلە ی کورد ئیزنی چالاکیی قانونی پیدراوه، هەر لە درێژە ی ئەو سیاسەتە دایە.

خەبات و تیکۆشانی کەم وینە ی ئەمسالانە ی دوایی میللەتی کورد لە سوریه لە بەرابەر سەرکوتی وەحشیانە ی ناسیونالیستی عەرەب بە دەستی دولەتی بەشار ئەسەد هەر لە و چوار چۆیه دایە کە بیدەنگە ی لی دەکری.

چاوپۆشی و بە هیچ نەگرتنی خەبات و فیداکاریی خەلکی کوردستان و سەرکوتی بێبەزەییانە بە دەست دوژمنان، لە لایەن دولەتانی رۆژئاواییه وە فشاریکی قورسە بۆ سەر ناسیونالیستی کورد و بەتایبەت بۆ سەر حیزبەکانی سەر بە رۆژئاوا. لە ناودلی هەلومەرجیکی سیاسی لە و چەشنە و بە لەبەر چاوگرتنی میژوی گشت ئەو کردەوه توندوتیژیانە ی وەک (کیمیابارانی هەلەبجە، قەتلێ عامی قارنا و قەلاتان، ئەنفالە بەدناوەکان و تراژیدیای کوچە زۆرە ملیکان...) کە لە لایەن دولەتانی جۆراو جۆر و ناسیونالیزمی میللەتی بان دەست دەرەق بە خەلکی کوردستان ئەنجام دراوه و هیرشی ئیستای سەر قەندیلیش کە تەنیا روو لە پ ک ک نییه لە خزمەت هینانەخوار و کەمکردنەوه ی داخوایی و تەوهقوعاتی خەلکی کوردستان دایە، ناسیونالیستی کورد کە خۆی شاهیدی رۆژانە ی هەموو رووداوەکانە پیمان دەلی: دلتان گەورە بیئ، راوەستن با دوژمنانمان فییری دیموکراسی کەین پاشان بۆمان حەلەکەن؟! ئەگەرچی بە راستی مەنتقی سیاسی رەوت و تاکی ناسیونالیستی کورد زور لاوازه بەلام پووچەل کردنەوه ی، هەر ئەرکی شوپشگێرانی بەرە ی چەپ و سۆسیالیستییه.

ئێستا پرسیار ئەوهیه کە بۆ رابەری بزوتنەوه ی شوپشگێرانی لە کوردستان لیپالیستی بۆرژوایی وەلام و ریگا چاره ی پێیه یان سۆسیالیسم و رادیکالیسمی کارگەری؟ لییرەدا هیزیک دەتوانی ئیدیعای رابەری و تەئسیردانانی هەبی کە لە بییری پیکهاتنی ئالوگۆپړیکی بنه پرتی و رزگاریبەخش لە کۆمەلگادا بی کە پشتی بە هیزی خەلک بەستبێ و بەرژەوهندی جەماوهری کریکار و ستمدیده ی کوردستانی لە بەرچاوبی و بە کردەوهش بوی تییکۆشی، نەک هیزیک راگرتن و مانەوه ی دەسلاتی سەرمایه دارانی خوینمژ وداگیرکەر لە سەرانسەری دونیا بە کوردستانیشەوه مەبەستی سەرەکیی بیئ. هەموو رووداوەکانی چەند دەیه ی دوایی ئەوه مان پیدەلین کە ئەوهیزە رزگاری بەخشە ناتوانی لیپالیسمی بۆرژوایی بی. نە تەنیا لە بەر ئەوه ی کە ئیستا، ناوئەندە دەسلاتارەکانی ئەم سیستەمه وەک دولەتانی رۆژئاوا و بە تایبەتیش ئەمریکا نایانەوی خۆ لە گەل کیشە ی

کورد تیکه ل کهن، ئه گهر به قیمه تی ناشکرا بوونی ماهیه ت و ناوهرۆکی فریوده رانه ی خویمان و سیاسه ته کانیشینان بیت. به لکو ناکوکیه کانیانی له گه ل دیموکراسی راسته قینه روژ له روژ زیاتر چرپه بیته وه و ناتوانن به ژه وهندی زورینه بپاریزن، خه لکی نه دار و نا پاریزی بپاریزن. ئه گهر وا نه بایه، ده بوو ئیستا لانیکه م له به شیکی ئه م سهر زه وییه پان و به رینه ی کوردستان له ئاستی پیکه یانی حکومه تی سهر به خۆدا قسه ی لیکرا با. به له بهر چاو گرتنی سیاسه ت و کرده وه ی سهر کوت و جینۆسایدی حکومه ته کانی عیراق، ئییران، تورکیه و سوریه که کورد وه که مینه ی بهرچاو نازاره کانی دیوه، ههر وه ها خه بات و فیداکاریی که م وینه بو رزگاریی له سته می نه ته وایه تی، به قه ولیک له ههر چوار پارچه ی کوردستان که چ له ئاستی پان به رینی و چ له بواری خاوه ن سامانیی وه یزی کار و...، هیچ که م و کورتیه کی له ولاتی تری سه رمایه داری نییه، لانیکه م ده بوو وه که ئیستا چاو له ده ست نه بان. هیچ پیویست نا کا ئیستاش چاوه پروانی واده و خه یالاتی دروست کردنی ئیسرایلیکی تر له لایه ن ئه مریکاو ه بین، یان پییمان وابی ره وتی ئیستا به هاوکاریی و چاوه پروانیی له حکومه تی شیعه و سوننی ده توانی له عیراقی دوا روژدا سویسی فیدرالی دامه زری.

کو مه لانی خه لکی کوردستان و به تایبه ت بزوتنه وه ی شوپشگه یزانه ی کوردستانی ئییران به که لک وهرگرتن له و نه زمونانه و به هو ی جه ماوه ری بوونه وه ی ریبازی چه پ و کارگه ری له کوردستان، پیی ناوه ته قونا غیکی نوی و کارسازه وه. بی شک سه ره له دانی سه ر له نوی بزوتنه وه کو مه لایه تیه کان و په روه رده بوونی کو مه لیک هه لسه ورا و رابه ری سیاسی به بی ری سو سیالیسته وه له ناودلی ئه م بزوتنه وه جه ماوه ری و کو مه لایه تیه نه دا رووداو گه لیکی گه رنگ و هیوا به خشن. حه زری ریکخراوه یه کی وه که کو مه له که خاوه نی سیاسه تی روون و تاقیکراوه یه و بهرنامه یه کی بیرلیکراوه ی پيشنیاریی بو حاکمیه ت و ده سه لاتی جه ماوه ری له کوردستان هه یه، ده توانی یارمه تیده ربی بو ئه وه ی بزوتنه وه ی شوپشگه یزانه ی خه لکی کوردستان بو شایه رابه ری نه بی و له ریگای هاو خه باتی و له ریزی به ره ی چه پ و کارگه ریدا، هاسانتر و خاتره متر له داخوازیه کانی خویمان نزیک بنه وه.

به لام بیگومان به ره ی چه پیش له هیچکام له ولاتانه به ئییرانی شه وه بی که م و کوپری و موشکیلات نیه، بیجگه له پرژوبلاوی و که مبون دیالوگی پیویست تا راده یه ک پیشینه ی میژوی چه وت و چه واشه کارانه ش له و بابه ته وه به ناو نیشانی چه پ تو مار کراوه. ههر بو یه ئیستا ئه رکی به ره ی چه پ و کو مو ئیسته کان له هه میشه سه نگینتره و پیویسته ئه و تایبه تمه ندیا نه به دلی ناواله و به چاوی روونه وه سه یر بکرین. پرکردنه وه ی ئه و بو شاییه و وه لامی پیویست وشیاو به هه لومه رجی ئیستا، به بی هه ول و تیکوشانیکی هاوئا هه نگ و ریکخراو له گه ل تیکوشه رانی چه پ و سو سیالیستی ناو کو مه لگا مسو گه ر نابی. به لام بیگومان به دیاری کردنی سیاسه ت و بهرنامه ی روشن و جیگیر کردنی له ناو خه لکی زه حمه تکیش و شوپشگه یزانی کوردستاندا، به مه به سته ری کخسته نی خه بات و نا په زایه تیه کو مه لایه تیه کانی، وه که بزوتنه وه ی کریکاری، ژنان، رونا کبیران و لاوان و بزوتنه وه ی

شورپشگيپرانهه خه لکی کوردستان ريگای به رهو پيش چوون و ئه گهري کرانه وهی دهروازهی سه رکه وتن به رو ماندا ده کريته وه. پيويسته به رهی کومونيسست و چه پ، وهك خاوه ن و به شدار له دهسه لات و حاکميه تی داهاتوی ئيران چاو له خووی بکا، بويه نابی به هيئنديک تهکان و شهکانی به په له و کورت ماوه، هرچه ند شورپشگيپرانهه بن له خو ده رچی و گرنگی ئاگا بوونه وه و ريکخراو بوونی چيني کريکار وهك رابه ر و کوله کهی ئه سایی ئه م بزوتنه وه فه راموش کا و نه وه لام دانه وهش به داخوازييه ديموکراتيکه کان به ئه رکی سه ره کی خووی نه زانی. به جيگير بوونی به کرده وهی بيري رابه ری و به دهسته وه گرتنی دهسه لاتي سياسي له لايه ن بزوتنه وهی چه پ و کريکاريه وه، ئه رکی ئيمه له بابته وه لامدانه وه به داخوازيه ديموکراتيکه کان، له وانه مافی دیاری کردنی چاره نووس (مافی نه ته وهی) له هر بابته تيکه وه، گرنگی زیاتر پهيدا دهکا و پيويسته رهنگ و بوونی به کرده وه ده رهاتنی له هه لسوکه وتهکاندا، له لايه ن به رهی چه پ و سو سيالیسته وه به روونی به دی بکری.

له هه لومه رجي ئيستادا بزوتنه وهی رزگاری به خشی کوردستان له ها و خه باتی و له ژير رابه ری به رهی چه پ و سو سيالیسته سهراسه ری ئيراندا بو له گورنانی کوماری ئيسلامي ده توانی ده ورکی گرنگ و شياوی خووی بگيري و له و ريگايه وه به داخوازيه کانی خوشی بگات. سياسي چاوه روانی و ليپراليزه بوون، له سه ر به ژه وهندی چيني دهسه لاتداره و هيچ جيا وازيه کی نه وتوی له گه ل هيئانه گوري مافی فه رهنگی، بو به لاپيدا بردن و بی وه لام هيشتنه وهی مافی نه ته وایه تی، ديالوگی ته مه دونه کان له لايه ن خاتمه می نيه و دوو رووی يووليکی سووتاون و بو خه لکی سته مدیده ی کوردستان وهك ريگا چاره به حيساب نايه.
